

De Wadden als natura2000gebied

Dit is de enigszins aangepaste pdfversie van de lezing die ik 18 april 2014 bij de Groninger Kano Vereniging (GKV) in Groningen heb gehouden voor kanoërs en andere vaarrecreanten op de Waddenzee.

De teksten bij de afbeeldingen komen min of meer overeen met de uitgesproken tekst.

De lezing is samengesteld als persoonlijke bijdrage aan de uitvoering van het Actieplan Vaarrecreatie Waddenzee 2014-2018 (AVW, zie <http://www.wadkanovaren.nl/AVW.pdf>)

In het AVW wordt vastgesteld dat een goede communicatie en voorlichting een voorwaarde is voor het gewenste gedrag van iedereen die zich op het Wad begeeft. Als men niet weet wat er wel en niet mag, kun je niet verlangen dat men zich aan de afgesproken regels houdt.

En als men begrijpt waarom je verschillende gebieden op de Waddenzee en de Waddeneilanden niet mag betreden, is men ook eerder bereid zich op het Wad te gedragen zoals van een ieder verwacht mag worden.

In deze lezing wordt uitgelegd waarom de natuur van de Waddenzee en de Waddeneilanden beschermd moet worden en geeft een overzicht van de gebieden waarvoor speciale regels gelden.

Wie de lezing graag in zijn eigen omgeving wil horen, kan met mij contact opnemen.

Robbert van der Eijk

rvdeijk@home.nl

06-5131 0987

De Wadden als natura2000gebied

**Art20 gebieden, voor wie,
waarom en hun toegankelijkheid**

**Wat hebben wij er als
kanoërs mee te maken?**

1. De Wadden als natura2000gebied

Het Waddengebied is voor veel vogelsoorten en voor zeehonden een belangrijk en soms essentieel leefgebied.

Sinds 2007 is het Waddengebied een natura2000gebied en zijn een 30tal gebieden verdeeld over het Wad meer of minder verboden gebied geworden ter bescherming van in geval van de Wadden vooral vogels en zeehonden.

Voor natura2000gebieden is een beheerplan noodzakelijk. Het vorige voor de Wadden is nu verlopen en momenteel wordt een nieuw beheerplan ontwikkeld.

Deze lezing valt uiteen in 3 delen:

1 juridische en organisatorische achtergrond van de Waddenzee als natura2000gebied en het actieplan Vaarrecreatie Waddenzee.

2 bijzonderheden over een aantal belangrijke soorten

3 rondgang van west naar oost over het Wad met bijzonderheden bij art20 gebieden.

Wat is natura2000

- Een Europees netwerk van natuurgebieden
- Sinds 2007 is Waddengebied natura2000gebied
- Consequentie: natuur gaat voor recreatie en commercie
- Gevolg: bepaalde gebieden zijn niet toegankelijk of beperkt toegankelijk

Waddenzee is voor een aantal trekvogelsoorten van levensbelang en het gebied is ook belangrijk als broedgebied en leefgebied van zeehonden.

Daarom heeft het de status van een Natura2000 gebied gekregen.

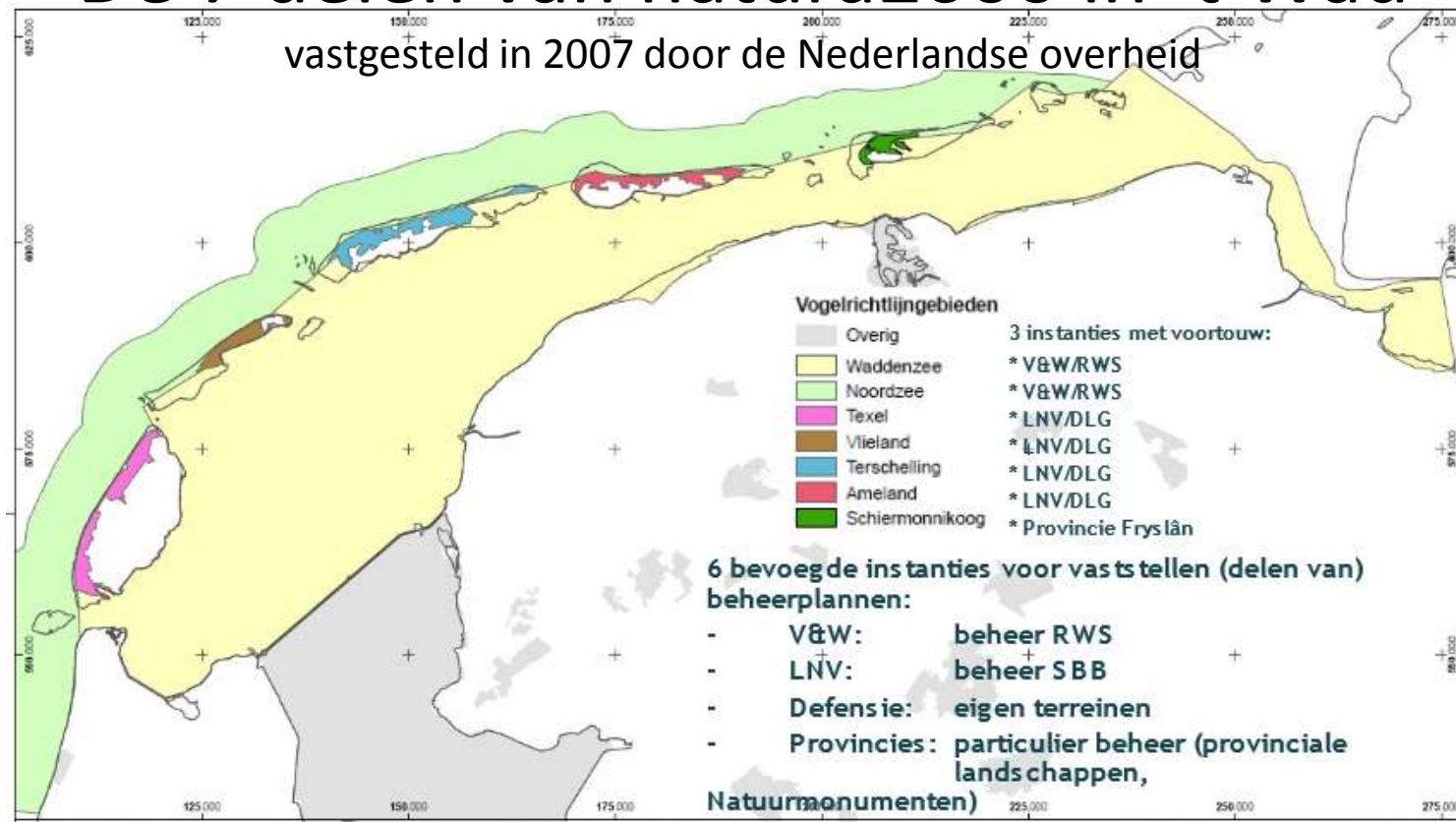
In principe gaat de natuur in een natura2000gebied voor commercie en recreatie.

Maar “in principe” houdt ook in dat soms de commerciële belangen toch voor gaan op de natuur.

Welke gebieden worden afgesloten wordt jaarlijks vastgesteld op grond van art. 20 van de natuurbeschermingswet. Daarom worden deze gebieden aangeduid als art.20gebieden.

De 7 delen van natura2000 in 't Wad

vastgesteld in 2007 door de Nederlandse overheid

3. De 7 delen van natura2000 in 't Wad

Het gebied is opgedeeld in 7 onderdelen: de eilanden, de Waddenzee en de Noordzee. Over de eilanden gaan het ministerie van EZ, Staatsbosbeheer en de provincies, over de Waddenzee en Noordzee Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten. Defensie gaat over de eigen terreinen (Vliehors / Marnewaard). Verder heb je te maken met politieverordeningen van de gemeentes op de eilanden en het vasteland.

Voor het totale gebied wordt voor 6 jaar door de overheid een beheerplan vastgesteld na overleg met betrokken natuur- en recreatieorganisaties en lagere overheden. Een nieuwe beheerplan is in de maak.

Op 17 januari is de sprong voorwaarts gemaakt met de ondertekening van het Actieplan Vaarrecreatie Waddenzee (AVW)

Kernbegrippen: •Gastheerschap
•communicatie
•havenbeleid
•monitoring
•dynamische zonering

dynamische zonering staat of valt met goede voorlichting.

4. Ondertekening van het Actieplan Vaarrecreatie Waddenzee

Op 17 januari is de sprong voorwaarts gemaakt met de ondertekening van het Actieplan Vaarrecreatie Waddenzee (AVW)

AVW gaat over:

- gastheerschap
- communicatie
- havenbeleid
- monitoring
- dynamische zonering.
- zie wadkanovaren.nl voor de volledige teksten van het AVW

Belangrijk is de dynamische zonering. Het welslagen staat of valt met goede voorlichting. Deze lezing is daar een voorbeeld van.

Gastheerschap: iedereen die het Wad kent, kan als gastheer optreden naar andere bezoekers van het Wad en hun informeren over de afgesproken spelregels.

Communicatie: Voorlichting en informatie is een belangrijk onderdeel van het AVW. De bestaande Erecode voor het Wad wordt bijgewerkt. Het streven is dat niemand het Wad opgaat zonder kennis te hebben genomen van de Erecode en van de spelregels die afgesproken zijn. Informatie zal worden verspreid op internet, met folders, app's, cursussen, lezingen e.d. Bij de havens, informatiecentra, de veerboten, campings, sluizen en andere relevante plekken zou de Erecode en andere informatie beschikbaar moeten zijn, o.a. over de dynamische zonering

Havenbeleid: Verschillende havens aan de Waddenzee hebben plannen voor uitbreiding en/of modernisering. Afspraak is dat de havens zoveel mogelijk aansluiten bij het AVW. Wij als kanoërs moeten proberen om daar waar nodig bij de vastelandhavens aan te dringen op praktische voorzieningen wat betreft afladen van kano's, lage steigers, parkeermogelijkheden, sanitair en eventueel overnachtingsmogelijkheden.

Monitoring: Het gaat om twee vormen van monitoring, enerzijds van de vaarrecreatie, anderzijds van de aantallen vogels, zeehonden en andere organismen en de verstoring ervan door mens en andere oorzaken (predatie, stormen, e.d.) . Om te kunnen volgen of de uitvoering en naleving van het AVW ook het beoogde effect heeft en of er eventueel aanpassingen op het AVW nodig zijn, moet er gemeten worden hoe de vaarrecreatie zich gedraagt. Het gaat daarbij om aantallen recreatieschepen, afgelegde vaarroutes, gedrag, verstoringen en andere effecten van de vaarrecreatie op 'de natuur'. Met name de eerste soort monitoring is onderwerp van het AVW. Kanoërs zijn daarbij een lastige groep omdat die in het algemeen niet wordt geregistreerd in de havens. Bij de tweede soort monitoring duiken kanoërs nog wel eens op als verstoorers, maar gelukkig wordt dat de laatste tijd minder gemeld. Zie hieronder bij 'monitoring' voor een oproep aan zeekanoërs om aan deze vorm van monitoring mee te doen.

Dynamische zonering: Voor veel kanoërs en andere wadvaarders is de toegankelijkheid van platen en kwelders een belangrijk punt en de in te voeren dynamische zonering is daarom des te belangrijker. Dynamische zonering houdt in dat gebieden die op papier en kaart niet of beperkt toegankelijk zijn afhankelijk van de omstandigheden ter plaatse wel of niet open gesteld worden, bijv. niet toegankelijk zolang er gebroed wordt, maar opengesteld zodra de jongen zijn uitgevlogen. Dan wordt niet meer uitgegaan van vaste periodes, bijv. van 15 april tot 1 juli, maar van 1 mei tot 15 juli als dat de periode is dat op die plek gebroed wordt en er jongen zijn. www.wadkanovaren.nl zal altijd de meest recente informatie geven over de toegankelijkheid van de gebieden op het hele Nederlandse Wad. Dus kijk daar eerst voor je plannen gaat maken.

In 2014 wordt bepaald voor welke 3 tot 5 gebieden de dynamische zonering zal worden ingevuld; Razende bol, Richel, Blauwe Balg, Engelsmanplaat en/of Simonszand worden daarbij het vaakst genoemd.

Wat moet er beschermd worden?

Hoe?

beperking van verstoring nodig

- rust bij foerageren
- rust bij broeden
- rust bij grootbrengen jongen
- afwezigheid predatoren
- HVP's
- Voldoende voedsel

**Vogels
zeehonden**

•Specifieke levensgemeenschappen (duinen, kwelders), mosselbanken, bodemleven, macrofauna, vissen, flora en landfauna

5. Wat moet er beschermd worden?

Boven water:

- Broedende, foeragerende, ruiende en trekkende vogels
- Zogende gewone en grijze zeehond

Onder water:

- Specifieke levensgemeenschappen (duinen, kwelders), Mosselbanken, bodemleven, macrofauna, vissen, flora en landfauna

Hoe moeten de dieren beschermd worden?

- beperking van verstoring nodig
- rust bij foerageren, broeden, HVP's, grootbrengen jongen
- afwezigheid predatoren
- Voldoende voedsel

De focus ligt bij vogels en zeehonden maar het gebied is voor die dieren van belang door de aanwezigheid van voldoende voedsel (vissen schelpdieren, wormen, planten) en geschikte plaatsen om te broeden en jongen groot te brengen.

Daarvoor is beperking van verstoring nodig; rust en afwezigheid predatoren op de eilanden (geen vossen en katten).

Voor vogels zijn verder rustige hoogwatervluchtplaatsen (HVP's) belangrijk om het voedsel te verteren en vetvoorraden aan te maken voor de trek.

Waarom moeten zeehonden en vogels juist op het Wad beschermd worden?

- Waddenzee = belangrijk broedgebied
belangrijke voedselbron
- Soms belangrijk,
soms essentieel
voor voortbestaan

6. Waarom moeten vogels en zeehonden nu juist op de Waddenzee beschermd worden?

De Waddenzee is een rijke bron van voedsel voor vogels en zeehonden en biedt veel mogelijkheden voor ongestoord broeden en jongen krijgen en verzorgen.

Als de Waddenzee zou afvallen als woongebied, als tussenstation tijdens de trek en/of als overwinteringgebied zou dat nadelig tot funest kunnen zijn voor een aantal vogelsoorten.

Soms is de Waddenzee voor de dieren één van de mogelijkheden (bijv als broed/ zooggebied), soms is er voor de dieren geen alternatief (bijv. opvetten voor de vogeltrek is alleen op het Wad mogelijk).

Waar bevinden zich vogels en zeehonden?

Vogels foerageren op het hele wad op droogvallende platen langs de vloedlijn en in ondiep water

Z. Waar bevinden zich vogels en zeehonden?

HVP's voor vogels en ook de werp- en zooggebieden voor zeehonden liggen over het hele Wad verspreid.

Broedgebieden liggen op hogere platen en op de eilanden. Foerageren doen vogels vooral tijdens laagwater langs de vloedlijn over het hele wad.

Zeehonden jagen op vis en andere waterorganismen tijdens hoogwater op het wad en op zee.

8/9. Overzicht Art.20gebieden

Art20 gebieden westelijk Wad

worden jaarlijks opnieuw vastgesteld

Gebieden met beperkte of geen toegang
vanwege vogels en zeehonden
westelijk wad

- 1. Razende Bol-Noorderhaaks
- 2. Mosselgaatje
- 3. Breezandkust
- 4. Vlakte van Kerken
- 5. Noordelijke baai De Cockdorp
- 6. Posthuis Wad
- 7. Richel
- 8. Jacobs Ruggen
- 9. Griend:
- 10. Dellewal / Jetjes Zand
- 11. Noordoost van Vingegat
- 12. Friesche Wad
- 13. Ten zuiden van Blauwe Balg
- 14. Wad en kwelder Boschplaat
- 15. Koffieboonenplaat
- 16. Blauwe Balg
- 17. Wadkust bij vrijheidplaat
- 18. Hoge Wier
- 19. wad en kwelder Het Oerd
- 20. Holwerderbalg /Het Bultje
- 21. Het Rif
- 23. Brakzandergat
- 24. Groningerbalg / Poepegat

Art20 gebieden oostelijk Wad

- 20. Holwerderbalg /Het Bultje
- 21. Het Rif
- 22. Engelsmanplaat/ de Hiezel
- 23. Brakzandergat
- 24. Groningerbalg / Poepegat
- 25. Wad en kwelder Schiermonnikoog
- 26. Wad en kwelder Schiermonnikoog Schildersron
- 27. Simonszand
- 28. Rottumeroog, Rottumerplaat, Boschplaat en Zuiderduintjes
- 29. Boschwad en Horsbornzand:
- 30. Punt van Reide / Reiderplaat

8/9. art.20gebieden in het westelijke en oostelijke deel van de Waddenzee:

De rustgebieden worden aangewezen op grond van artikel 20 van de natuurbeschermingswet, vandaar de naam art.20gebieden.

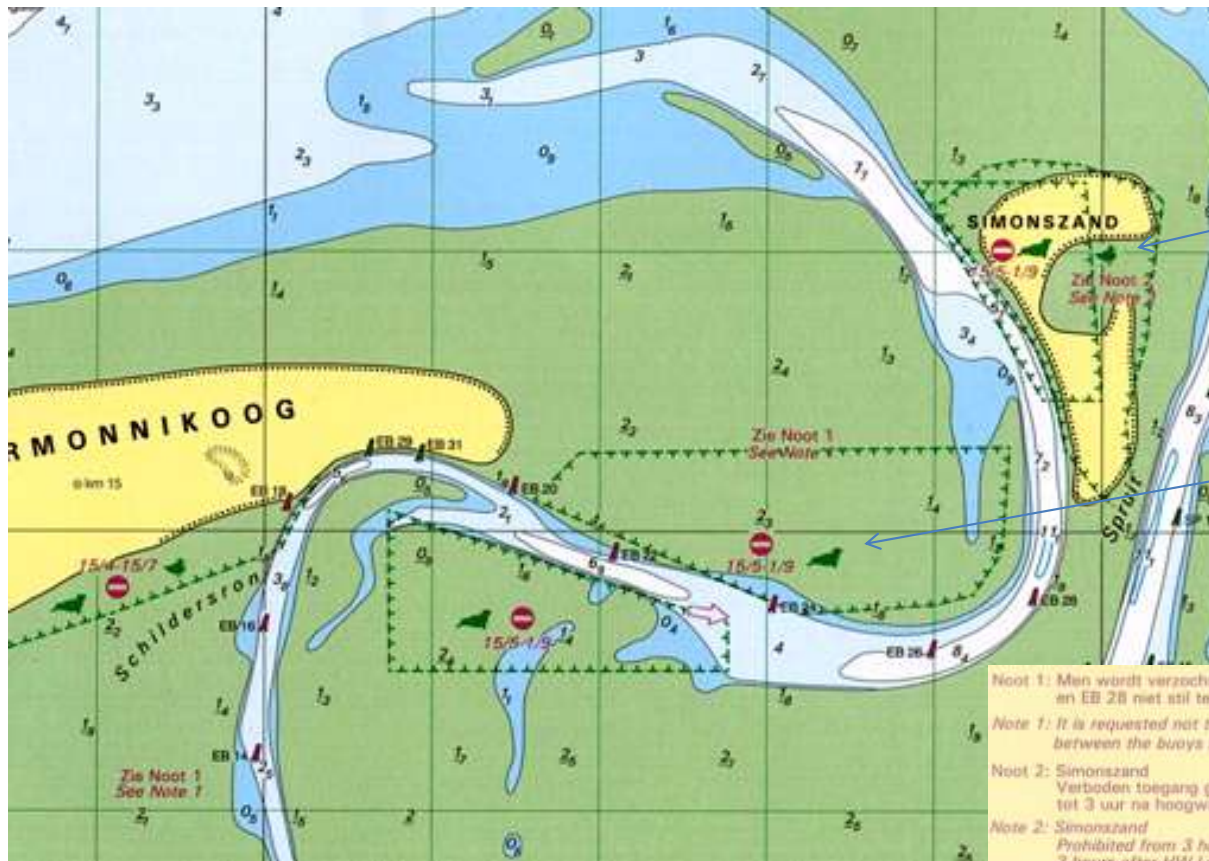
Daarbij wordt de toegankelijkheid voor het gebied vastgesteld; geheel verboden, alleen gedurende een bepaalde periode, alleen gedurende een bepaalde periode binnen het getij. Verdeeld over het wad zijn er ca 30 grotere en kleine art.20gebieden. Van jaar op jaar verandert er weinig in het toelatingsbeleid.

Behalve de aanwijzing van art.20 gebieden geeft de natuurbeschermingswet de beheerders ook de mogelijkheid om, als de omstandigheden dat vereisen, ook gebieden die niet onder art.20 vallen tijdelijk af te sluiten.

Naast deze formele beperkingen in toegankelijkheid van gebieden is het niet toegestaan vogels en zeehonden onnodig te verontrusten, ongeacht of ze zich bevinden in een art.20gebied.

Weergave gebieden met beperkte toegankelijkheid op zeekaarten

Voorbeeld oostpunt Schier – Simonszand

HVP en
fourageer-
gebied
vogels

zeehonden-
gebied

10. Weergave gebieden met beperkte toegankelijkheid op zeekaarten

Op de zeekaarten worden die met groene omlijnningen aangegeven met daarbinnen een symbooltje voor zeehonden en/of vogels. Soms zijn notities toegevoegd voor nadere bijzonderheden.

Noot 1: Men wordt verzocht om tussen de boeien EB 16 en EB 28 niet stil te liggen, te drijven of te ankeren.
Note 1: It is requested not to stop, drift or to anchor between the buoys EB 16 and EB 28.

Noot 2: Simonszand
Verboden toegang gedurende de periode van 3 uur voor tot 3 uur na hoogwater berekend te Lauwersoog.
Note 2: Simonszand
Prohibited from 3 hours before HW-3 hours after HW Lauwersoog.

Overzicht van de belangrijkste dieren die op het Wad beschermd worden

11. Overzicht van de belangrijkste dieren die op het Wad beschermd worden

Om te begrijpen waarom bepaalde dieren beschermd moeten worden is het goed wat meer van die dieren te weten, dus vertel ik eerst wat over een aantal belangrijke dieren.

Om te begrijpen waarom bepaalde gebieden meer of minder streng zijn afgesloten worden die nu afzonderlijk besproken.

Gewone zeehond

12. de gewone zeehond

- Komt voor in gehele waddengebied
- Jongen worden in mei-juli geboren en gezoogd.
- Een jong wordt 40 x gezoogd, per tij één keer (dus 20 dagen). Een gemiste zoogbeurt vervalt en wordt niet ingehaald.
- Bij teveel uitval val zoogbeurten heeft het jong te weinig gewicht om te overleven.
- Moeder en kind blijven bij elkaar in het water en op platen
- Tijdens de zoogperiode eet de moeder niet.
- Bij verstoring kunnen moeder en jong elkaar kwijt raken met eventueel gevolg een huiler voor zeehondenopvang.
- Jongen foerageren in ondiep water op kreeftachtigen en kleine vis.
- Zeehonden zijn kwetsbaar tijdens verharen in juli en augustus omdat de vacht droog moet zijn voor het verharen.

In 2012 zijn ca 7000 zeehonden geteld in het Nederlandse Wad en ca 40.000 in het totale waddengebied (Nederland + Duitsland + Denemarken).

grijze zeehond

13. De grijze zeehond

- Leeft in het westelijke deel Nederlandse wad, de eerstvolgende groep zit ten oosten van Borkum.
- De grijze zeehond foerageert vooral op zee
- De Waddenzee is belangrijk als rustplaats en als plek voor de jongen
- De jongen worden in de winter in december-januari geboren en hebben een extra dichte vacht.
- Door de dichte vacht kunnen de jongen niet zwemmen en moeten dus op platen geboren worden die ook bij hoogwater droog blijven.
- Bij stormen kunnen de jongen van de platen afspoelen.
- In 2012 zijn ca 3000 zeehonden in Nederlandse Wad geteld.
- In de totale Noordzee leven ca 150.000 exemplaren.

eidereenden

14. Eidereenden

- Broeden april – augustus op alle eilanden, vooral Texel en de beide Rottums
- Voedsel bestaat vooral uit kokkels en mossels die in ondiep water worden opgedoken.
- Rust tijdens hoogwater is belangrijk voor volledig verteren van de schelpen
- Eidereenden vliegen eerder op dan veel andere vogels, waardoor verstoring snel optreedt.

Enige honderden broedparen zitten vooral op Texel en de beide Rottums. De Waddenzee is de zuidelijke grens van het broedgebied.

Als overwinteraars, afkomstig uit het Noorden zitten duizenden exemplaren in het winterhalfjaar op het Wad.

Ook komen veel eidereenden naar het Wad om in grote groepen verdeeld over het hele wad te ruien.

bergeenden

15. Bergeenden

- Broeden in holen op de eilanden
- Voor de rui in augustus en september verzamelen ook de bergeenden van het Duitse Wad zich langs de Friese kust; in 2012 meer dan 60.000 exemplaren.
- In de winter verblijft 25-40% van de wereldpopulatie op het Wad.
- Bergeenden foerageren langs de waterlijn in ondiep water en slobberen dan kleine organismen op.

Tijdens de rui kunnen eenden en ganzen enkele weken niet vliegen.

Sterns: grote stern, visdief, noordse stern en dwergstern

16. Sterns, 4 soorten: Grote stern, Visdiefje, dwergstern en noordse stern

- Verspreide broedkolonies over het hele wad
- Broedtijd mei – augustus
- Nesten op de platen kunnen wegspoelen tijdens stormen
- dwergstern jaagt max. 100 m van kolonie
- visdief en noordse stern jagen tot 3 km van de kolonie
- grote stern zoekt zijn voedsel tot 10 km van de kolonie
- Verstoring door mensen vergroot de kans voor predatoren, zoals meeuwen en roofvogels die de verwarring benutten op eieren of jongen te pakken
- Aantal noordse sterns neemt af doordat te weinig jongen overleven.
- Op het Wad lijkt het aantal broedparen en broedplekken voor verschillende sterns toe te nemen, m.u.v. de Noordse stern:
 - Dwergstern: ca 900 broedparen in Nederland, ca 50% broed bij het Wad.
 - Grote stern: enige duizenden broedparen in kolonies. Op Griend en Texel zitten grote kolonies, verspreid op het Wad kleinere kolonies.
 - Visdiefje ca 15.000 broedparen in Nederland, 50% broedt in kolonies langs de Waddenkust en eilanden.
 - Noordse stern: Aantal broedparen in het Wad loopt terug omdat ze niet genoeg jongen groot brengen o.a. door het wegspoelen van nesten bij stormen.
 - Grote afstandvlieger: trekt van pool naar pool.

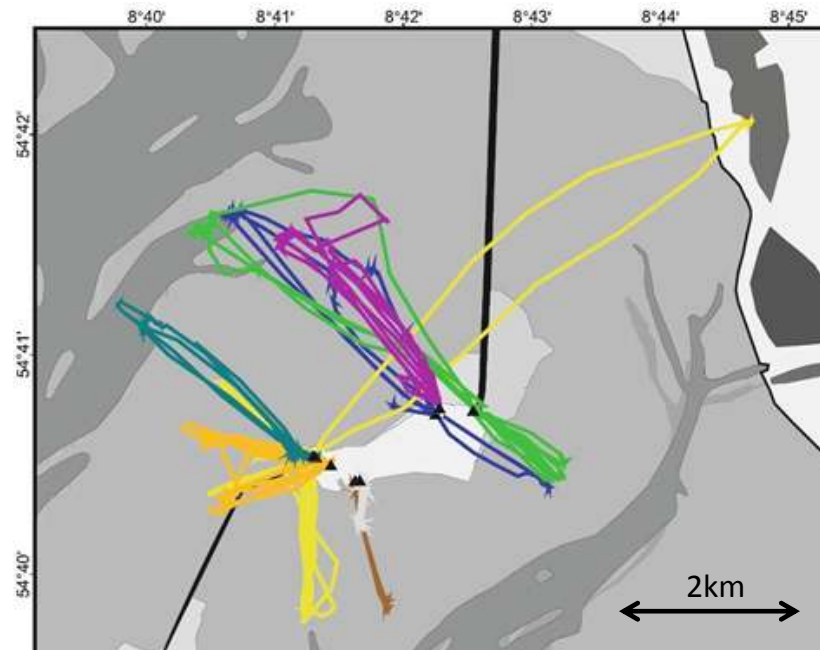
Lepelaars

17. Lepelaars

- Broedkolonies op de grond op eilanden zonder predatoren
- Broedseizoen april - juli
- Foerageren op wad en elders tot 40 km ver
- In Nederland ca 2500 broedparen in kolonies, 60% op de kwelders van de waddeneilanden waar geen vossen voorkomen.
- Last van wegspoelen nesten bij hoogwater tijdens stormen.
- De meeste lepelaars trekken in de winter weg naar West Afrika, een klein deel blijft.

scholeksters

18. Scholeksters

- Aantallen gaan al jaren achteruit als gevolg van te weinig jongen en voedselgebrek in de winter.
- In 2012 ca 65.000 – 90.000 broedparen, maar als afname zo doorgaat zijn er in 2020 geen broedparen meer. Ca 20% broedt bij het Wad, de rest in het binnenland
- De populatie vergrijsd doordat er te weinig jongen opgroeien als gevolg van voedselgebrek. Een scholekster kan ca 40 jaar worden.
- In de winter trekken veel scholeksters naar het Wad of Zeeland; door voedseltekort is er veel sterfte vooral onder jonge dieren.
- Door mossel- en kokkelvisserij tot in de jaren 80 zijn er te weinig schelpdieren en het herstel van de schelpdierpopulaties verloopt traag.
- Elk individu heeft maar klein areaal rond het nest om te foerageren. Bij verstoring kan een scholekster niet gemakkelijk uitwijken naar andere voedselgebieden.
- Voedsel bestaat uit kokkels, mossels en andere schelpdieren.

Kluut

19. Kluut

- Het Wad is belangrijk tijdens trek in maart-april en in augustus-november
- Foerageert op slikrijke platen
- 8.000 broedparen broedt in Nederland, dit is 25% van de wereldpopulatie, 60% daarvan broedt in kolonies rond de Waddenzee
- De meeste kluten overwinteren in West Afrika en in ZW Europa.

wulp

20. Wulp

- Broed mei –juni
- Broedt in hele land op heide, duinen en langs de Waddenzee
- Trekkers uit het Noorden ruien in Nederland
- Het is een schuwe vogel die al van ver opvliegt vaak voordat je hem zelf hebt gezien.
- Nederlandse wulpen overwinteren in het zuiden, wulpen uit noordelijke streken overwinteren o.a. in het waddengebied
- In de winter worden dan tot wel 120.000 exemplaren geteld.

Trekvogels: o.a. bontbekplevier, kanoet, bonte strandloper, rosse grutto, drieteenstrandloper

21. Trekvogels: o.a. bontbekplevier, kanoet, drieteenstrandloper, bonte strandloper en rosse grutto

- Wadden is voor trekvogels uit het noorden een noodzakelijk tussentankstation of eindstation in de winter.
- Trekkers moeten in korte tijd veel eten om de trektocht te kunnen volbrengen van het hoge noorden tot het verre Afrika.
- Sommige soorten zijn gespecialiseerd op één soort voedsel, bijv. de kanoet eet alleen nonnetjes.

Hopelijk is na deze kennismaking met een aantal diersoorten van het Wad nu duidelijk waarom het Waddengebied voor deze soorten van essentieel belang is om te kunnen overleven; voor een aantal geldt zelfs zonder het Wad is er geen alternatief en kan de soort niet voortbestaan.

Overzicht van de art. 20 gebieden

Gezamenlijk aanbrengen verbodsborden t.b.v. broedgebied 't Rif

22. Overzicht van de art. 20 gebieden

Van west naar oost volgt hierna een overzicht van de gebieden waar de vogels en zeehonden het alleenrecht wordt gegeven door ze voor mensen tot verboden gebied te verklaren: de art.20gebieden.

Deze gebieden geven de soorten de mogelijkheid ongestoord hun jongen groot te brengen, genoeg voedsel te vinden, een toevluchtoord te vinden als hoogwatervluchtplaats en geven de noodzakelijke rust om uit te rusten en hun voedsel te verteren.

Dit wordt bereikt als iedereen zich houdt aan de afspraken die in het Actieplan Vaarrecreatie Waddenzee zijn gemaakt en als iedereen de Erecode voor het Wad naleeft.

Deze foto illustreert bij uitstek de gezamenlijke aanpak van de dynamische zonering:

kanoërs, wadvvaarders, vogelwachters en beheerders plaatsen samen de verbodsborden rond het broedgebied op het Rif aan het begin van het broedseizoen van de sterns op het Rif.

De art20 gebieden

Legenda bij de kaarten

globale aanduiding art.20gebied

15.5-1.11

periode dat gebied is afgesloten

afgesloten t.b.v. zeehonden (rust, jongen)

afgesloten t.b.v. vogels (broeden, foerageren, rust, hoogwatervluchtplaats)

23. omgeving Den Helder, Texel

Het noordelijk deel van de Razende bol is van 15 mei tot 1 november niet toegankelijk.

De art20-gebieden Mosselgaatje en Breezandkust zijn het hele jaar afgesloten ter bescherming van zeehonden en vogels.

De meest zuidwestelijke geul langs het Mosselgaatje is toegankelijk.

Razende Bol - Noorderhaaks

Grijze zeehond met jong op Razende Bol

24. Razende bol

- De noordelijke helft is niet toegankelijk van 15/5 - 1/11.
- Rustplaats en zoogplek voor gewone en grijze zeehond.
- HVP voor veel vogels
- Broedplaats o.a. van dwergstern
- Verstoring door dagjesmensen die komen picknicken en door kitesurfers is groot

De Razende Bol wordt genoemd als een van de pilotplekken voor het AVW.

Razende bol - Noorderhaaks

Bekend van de
aangespoelde
bultrug in
december 2012

25. Razende bol

Sinds in december 2012 er een
bultrug aanspoelde weet heel
Nederland waar de Razende Bol
ligt.

noord-oost van Texel

 15.5 – 1.9

15.5 – 1.9

Steenplaat

Hele jaar

Vlakte van Kerken

Hele jaar

26. Art.20 gebieden omgeving
noord-oost kop Texel

De Vlakte van Kerken en een gebied
ten noorden van Cocksdoorp op
Texel zijn het hele jaar afgesloten.

De Steenplaat is van 15 mei tot 1
september niet toegankelijk.

Vlakte van Kerken

27. Vlakte van Kerken

Rijk fourageer- en broed-
gebied voor verschillende
vogelsoorten

Fourageer- en broedgebied vogels

Steenplaat ten noorden van Texel

28. Steenplaat

Rust- en zoogplek grijze zeehonden en fourageergebied voor vogels, verdeeld over 2 art20-gebieden

Rust- en zoogplek grijze zeehonden en fourageergebied voor vogels

Het wad onder Vlieland

29. Het wad onder en oosten van Vlieland

Zoals je op de zeekaart kunt zien, vallen grote delen van het Wad onder Vlieland bij laag water droog en is daarmee een rijk fourageergebied voor veel vogelsoorten.

Fourageergebied voor veel (trek)vogels

Het Wad ten oosten van Vlieland

30. art20gebieden op het wad onder Vlieland

De plaat Jacobs Ruggen is niet toegankelijk van 15 mei tot 1 september.

Posthuis wad en de aangrenzende Kroonpolders op Vlieland zijn het hele jaar door afgesloten.

De Richel en het eiland Griend zijn het hele jaar door niet toegankelijk.

Kwelder en wad Posthuis/Kroon's polders

rijk fourageer en broedgebied vogels

31. Kwelder en wad Posthuis/Kroon's polders

Het rijke fourageer-
en broedgebied voor
diverse vogelsoorten
is het hele jaar afge-
sloten voor publiek.

De Richel

32. De Richel

Het grootste deel van de Richel is het hele jaar niet toegankelijk.

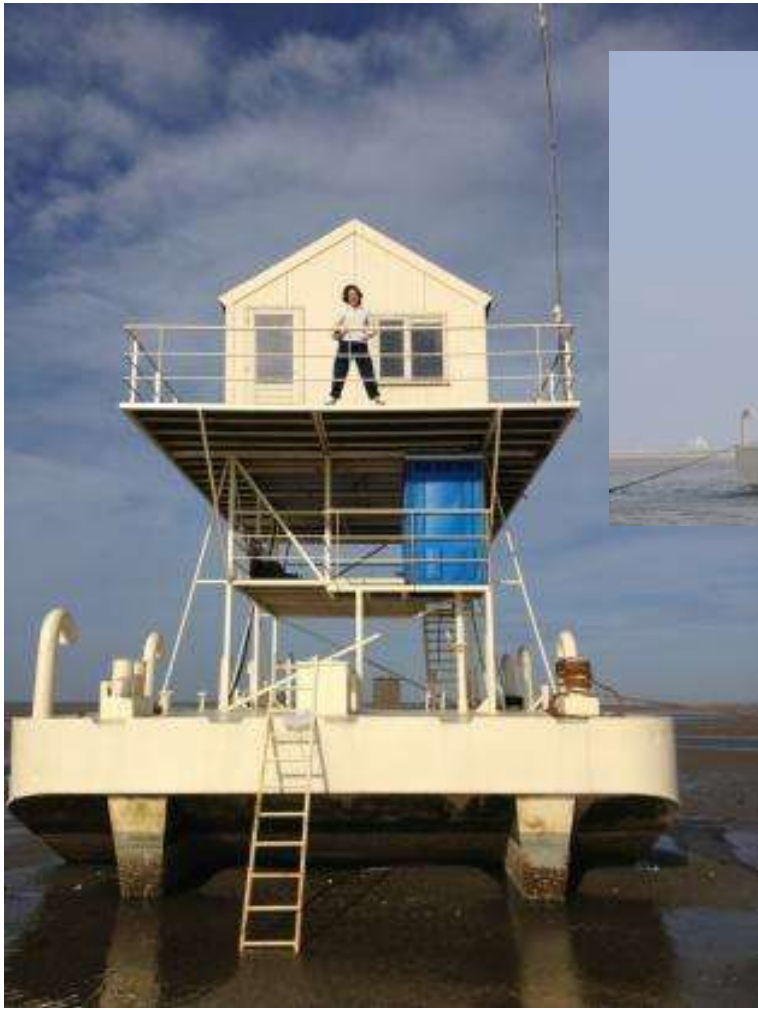
Op de Richel verblijft een grote groep grijze en gewone zeehonden.

Veel vogels broeden, foerageren en rusten (HVP) er.

De zuidzijde is een geliefde plek voor recreatievaart om droog te vallen.

De veerboot naar Vlieland moet er vlak bovenlangs om bij de veerhaven van Oost-Vlieland te komen.

Vogelwachtershut op de Richel

In seizoen wordt de Richel
door vogelwachters bemand

33. Vogelwachtershut op de Richel

In seizoen wordt bij de Richel voor de vogelwachters tijdelijk een hoge vogelwachtershuis op een ponton geplaatst.

De Richel is een van de mogelijke pilotplekken voor het AVW.

Griend

34. Griend

In seizoen wordt Griend door vogelwachters bemand en is het hele jaar niet toegankelijk.

Griend is een prachtig eiland en eigendom van Natuurmonumenten

Grote kolonie grote stern op Griend

35. Grote kolonie van de grote stern op Griend

Behalve een grote kolonie van de grote stern is er ook plek voor andere broedvogels, trekvogels en voor zeehonden.

Jacobs ruggen

Grijze zeehonden

36. Jacobs Ruggen

De Jacobs Ruggen zijn afgesloten van 15 mei tot 1 september.

De vaarroute naar West Terschelling loopt er vlak langs.

Op de plaat verblijven veel grijze zeehonden.

Het wad onder Terschelling

37. Art.20gebieden op het wad onder Terschelling

Op het Wad onder Terschelling komen de art.20gebieden en de recreatievaart relatief vaker met elkaar in conflict omdat hier een paar belangrijke natuurgebieden liggen en de vaarrecreatie intensiever is dan rond Texel en Ameland.

Alle art20 gebieden in dit deel van het Wad zijn afgesloten van 15 mei – 1 sept.

Ballastplaat, Vingegat en Oosterom zijn vooral t.b.v. de grijze en gewone zeehonden in het seizoen afgesloten.

Oosterom en Boschplaat zijn belangrijk voor broedende en foeragerende vogels.

De Boschplaat is ook een HVP.

Onder Terschelling ligt een gebied met kunstmatige mosselbanken om mosselzaad te kunnen opvangen. Het gebied is wel toegankelijk maar men wordt verzocht rekening te houden met de mosselbanken.

Voor de Friese kust ruien in augustus en september grote aantallen bergeenden. Doorvaart is dan wel toegestaan maar men wordt verzocht rustig te varen.

Ruiende bergeenden

38. Ruiende bergeenden

In de zomer ruien steeds meer bergeenden in het Waddengebied tussen Terschelling en voor de Friese kust, vooral voor de kust van de Zwarte Haan; in augustus 2012 werden ca 60.000 ruiende bergeenden geteld. Ook de bergeenden van het Duitse Wad trekken voor de rui naar de Friese kust.

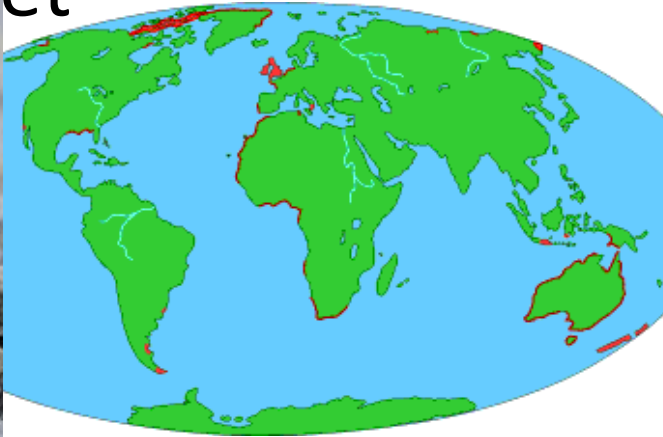
Zoals alle eenden en ganzen, kunnen de bergeenden dan enkele weken tot een maand niet vliegen.

Voor de kust van de Zwarte Haan op het Friese wad wordt gedacht aan maatregelen voor langzaam varen in konvooi om de bergeenden niet te veel te stressen.

Kanoet

zomerkleed

winterkleed

39. Kanoet

Aan trek van trekvogels, zoals de kanoet ook wel kanoetstrandloper genoemd, is veel onderzoek gedaan o.a. door trekvogelspecialist Teunis Piersma van het NIOZ en RUG.

De Europese trekvogels moeten in korte tijd genoeg vet aanmaken voor de non-stop vlucht in het voorjaar naar Siberië en Groenland en in de herfst naar Afrika.

De Waddenzee is voor veel trekvogels een onmisbare tussenstation om bij te tanken en genoeg vet aan te maken. Als de Waddenzee niet meer voldoende als voedselbron en rustplaats kan dienen, kunnen veel vogelsoorten de trek niet meer tot een goed einde brengen en staat het voortbestaan van de soort op het spel.

Boschplaat - kwelder

40. Boschplaat en kwelder

De oostelijke delen en kwelders van Terschelling, Ameland en Schier zijn alle belangrijke broedgebieden voor ruim 60 vogelsoorten, o.a. meeuwen en lepelaars.

De oostelijke eilanddelen en kwelders hebben een specifieke en bijzondere kweldervegetatie met ca 350 soorten, zoals verschillende soorten orchideeën, parnassia, zeeaster, heidekartelblad, veenbes, zoutmelde, zeekraal, en zeegras.

Zwerm wadvogels

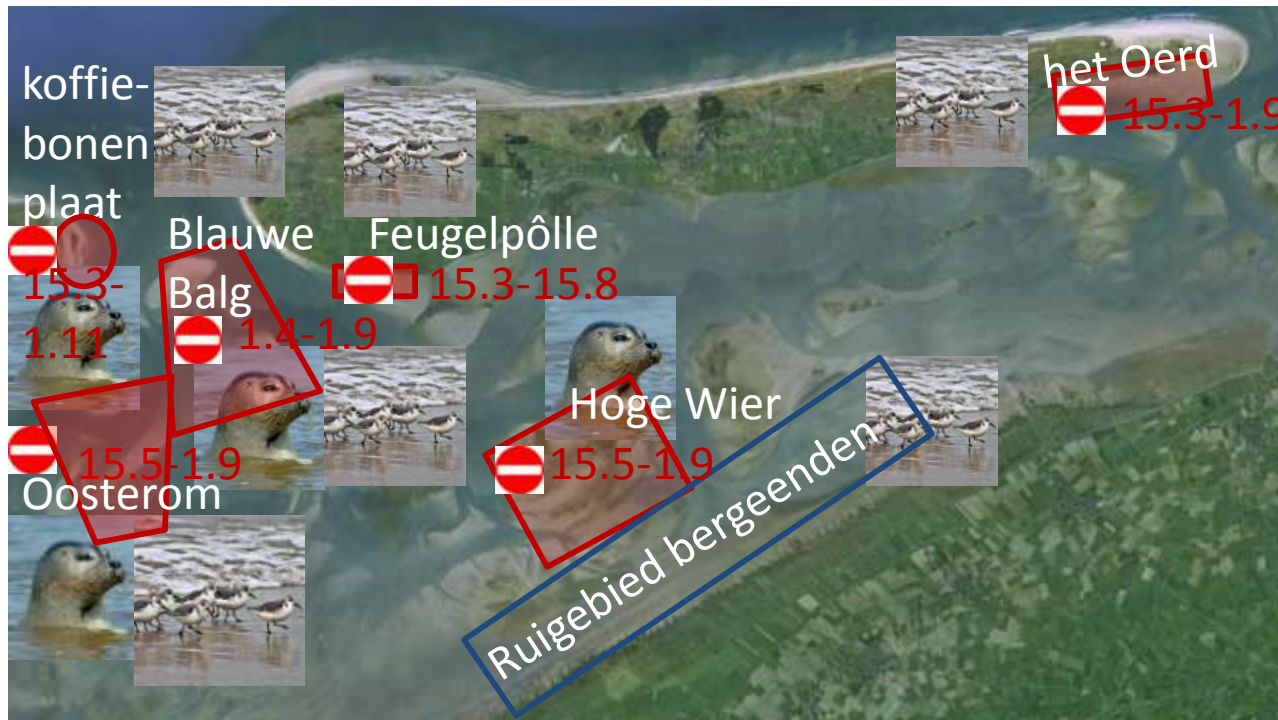

41. Zwerm wadvogels

Vooral in voorjaar en najaar hebben veel trekvogels het wad nodig als tussenstation om in korte tijd genoeg vet aan te maken.

Je kunt dan vaak genieten van de luchtshow die enorme zwermen van verschillende soorten strandlopers geven.

Het wad onder Ameland

42. Art.20gebieden op het wad onder Ameland

Het westelijk deel van het Wad onder Ameland telt verschillende art.20 gebieden en ook dit deel van de Waddenzee wordt relatief veel bevaren door de recreatievaart.

Dus ook hier komen recreatie en natuur elkaar tegen en is een goede afstemming tussen beide belangrijk.

Koffiebonenplaat, Blauwe Balg en Feugelpôlle liggen aan vaarroutes

De koffiebonenplaat is met name vanwege de zeehonden niet toegankelijk tussen 15 maart en 1 november.

Het broedgebied Feugelpôlle op de westoever van Ameland is niet toegankelijk van 15 maart tot 15 augustus.

De platen ten zuiden van de Oosteromgeul en bij de Hoge Wier zijn verboden gebied tussen 15 mei en 1 september

Afgezien van de betonde geul door het gebied is de Blauwe Balg niet toegankelijk van 1 april to 1 september.

Het oostelijk deel van Ameland, het Oerd, is afgesloten voor publiek tussen 15 maart en 1 september

De strook voor de Friese kust, het vaar water van de Zwarte Haan is vanaf augustus ruigebied voor grote aantallen bergeenden en is rustig varen geboden.

Zeehondenvaart naar de Blauwe Balg

43. Zeehondenvaart naar de Blauwe Balg

Op de Blauwe Balg zitten veel zeehonden; Daarom is de Blauwe Balg een favoriet doel voor robbenboten en bruine vloot om van dichtbij zeehondjes te kunnen kijken.

Zolang men aan boord van de grote schepen blijft en de motor uit is, geeft dat geen onrust bij de zeehonden.

De ervaring is hoe kleiner de scheper des te eerder de zeehonden de neiging hebben het water in te duiken; bij dicht langs langsvarende kano's gebeurt dat vrijwel altijd wel, terwijl de zeehonden aan een op dezelfde afstand langsvarende kotter geen aandacht geven.

De recreatievaart mag niet droogvallen op de Blauwe Balg en mag alleen via de betonde geul er doorheen varen.

Zeehonden op de Blauwe Balg

44. Zeehonden op de Blauwe Balg, pleziervaart om/door de Blauwe Balg?

De Blauwe Balg is m.u.v. de betonde geul, van 1 april tot 1 september verboden gebied. Pleziervaart wil graag door het zuidelijke deel van Blauwe Balg kunnen varen om de wilde zee ten noorden er van te vermijden.

Maar in het zuidelijke deel van de Blauwe Balg zitten de zogende zeehonden met hun kwetsbare jongen die zoveel mogelijk met rust gelaten moeten worden.

Er is een plan geopperd voor een proef om te kijken of varen in konvooi door een zuidelijke geul die door dat deel van de Blauwe Balg loopt tot de mogelijkheden zou kunnen behoren.

De blauwe Balg wordt mogelijk een van de pilots om het AVW in praktijk uit te voeren. Probleem is nog hoe de waarnemers moeten worden ondergebracht, want er is geen behuizing aanwezig.

Eidereenden langs de Friese kust

45. Eidereenden langs de Friese kust

Eidereenden en
bergeenden uit het
hele waddengebied
komen in grote
groepen ruien voor
de Friese kust,
maar eidereenden
doen dat ook meer
verspreid over het
hele Wad.

Feugelpôle - Ameland

46. Feugelpôle – Ameland

Feugelpôle is een stukje strand en kwelder waar je vanaf het fietspad de broedende kokmeeuwen, stormmeeuwen, noordse en grote sterns, visdieven en bontbekplevieren kunt zien.

Rijshouten dammen, kleischelpen en korven met levende oesters moeten de Feugelpôle op de westerkwelder van Ameland redden van erosie door stroom en storm.

Kanotochten naar de westpunt van Ameland moeten met de Feugelpôle rekening houden.

Het gebied is niet toegankelijk van 15 maart tot 15 augustus.

Het Oerd

47. Het Oerd en de Oostkwelder van Ameland

Net als beschreven bij de Boschplaat op Terschelling kent het Oerd een bijzondere vegetatie en veel broedende vogelsoorten, waaronder de lepelaar.

Het wad onder het oostelijk deel van Ameland heeft geen art.20gebieden maar wordt ook minder intensief bevaren als het wad ten westen en ten oosten ervan, wellicht mede door de afwezigheid van een jachthaven aan de vaste wal; Holwerd kent alleen een veerhaven.

Het wad rond Engelsmanplaat

48. art.20 gebieden op het wad rond Engelsmanplaat

Voor Holwerderbalg (het Bultje) geldt dat de zandplaat niet toegankelijk is tussen 15 mei en 1 september t.b.v. de grote groep gewone zeehonden die hier vertoeft.

Voor het Rif geldt gedurende het hele jaar dat het gebied niet betreden mag worden van 3 uur voor hoogwater tot 3 uur na hoogwater omdat het dan fungeert als hvp.

Daarnaast geldt dat het Rif en ook de Hiezel gedurende het broedseizoen afgesloten wordt, wat met verbodsborden wordt aangegeven.

Op Engelsmanplaat en het Rif wordt dynamische zonering al 2 jaar met succes toegepast. De Hiezel is geen art.20gebied maar wordt vanwege broeden van dwerg- en noordse stern toch afgesloten tijdens broedseizoen.

Zeehonden op het Bultje

49. Zeehonden op het Bultje

Op het Bultje (Holwerderbalg) liggen vaak grote aantallen gewone zeehonden en vaak ook kleinere aantallen op de west-oever van Engelsmanplaat.

Het Rif

50. Het Rif

Beheerunit, vogelwachters, wadvaarders en kanoërs plaatsen eendrachtig de palen om het broedgebied voor de sterns op het Rif af te bakenen.

Zoals op de foto is te zien worden de palen zo ver mogelijk van de waterlijn geplaatst, maar ook ver genoeg van de broedkolonies om de vogels niet te verontrusten. Daarmee blijft het mogelijk om bij laagwater aan te landen op het strand als je maar zo ver mogelijk van de kolonie wegblijft.

De laatste jaren groeit de zandbank ten noorden van het Rif zo zeer dat steeds meer sprake wordt van een geul tussen het Rif en de bank in plaats van dat van open zee sprake is.

Engelsmanplaat – De Hiezel

vogelwachtershuis

Mosselbanken op Engelsmanplaat

51. Engelsmanplaat – De Hiezel

Engelsmanplaat wordt in de zomer bemand door vogelwachters.

Engelsmanplaat heeft de vorm van een diepbord gekregen met mosselbanken in het midden.

De Hiezel is de hoge strook in de zuidoost hoek van Engelsmanplaat en net als de rest van Engelsmanplaat geen art.20 gebied. Sinds 2012 is er ook een kolonie van dwerg- en noordse sterns op de Hiezel gevestigd.

Daarom wordt de Hiezel zodra er zich sterns gaan vestigen verboden gebied, wat met palen wordt aangegeven.

De palen om het broedgebied worden zo ver mogelijk van de hoogwaterlijn gezet, zodat je wel langs de waterlijn kunt lopen. Maar het strand is er ook bij laag water niet breed, dus liever blijf je er weg tijdens het broedseizoen.

Engelsmanplaat wordt waarschijnlijk een van de pilots voor het AVW.

Engelsmanplaat

52. Engelsmanplaat

Engelsmanplaat is een geliefde aanlandplek voor kanoërs en droogvalplek voor pleziervaart.

Door toepassing van dynamische zonering wordt door het jaar heen aangegeven waar je wel en niet moet aanlanden of droogvallen.

Het wad onder Schiermonnikoog

53. art.20 gebieden op het wad onder Schiermonnikoog

De art20 kweldergebieden op Schier zijn vooral ter bescherming van de vogels tijdens broedperiode en als HVP.

De art.20 gebieden op het Wad zijn vooral t.b.v. zogende en jonge zeehonden en zijn niet toegankelijk tussen 15 mei en 1 september.

Het gebied ten oosten van Brakzand wordt weinig door recreatievaart bevaren en is vrij rustig. Het wad tussen Engelsmanplaat en oostpunt Schier is wel populair bij kanoërs.

Zeehonden onder Schier

54. Zeehonden onder Schier

Jonge zeehonden jagen vooral in ondiep water, zoals op het wad onder Schier.

Jonge zeehonden jagen op kreeftachtigen en vis

Volwassen zeehonden jagen op grotere vissen, vooral op bodemvissen, maar ook op andere organismen, zoals inktvissen.

Nieuwsgierige? zeehonden

55. Nieuwsgierige? Zeehonden

Wanneer is sprake van verstoring van zeehonden en wanneer niet? Niet elke ontmoeting tussen mens en zeehond is verstoring.

Een voorbeeld: bij de oostpunt van Just kregen wij, drie kanoërs, een groep zeehonden achter ons aan nadat we de plaat met zeehonden op ruime afstand waren gepasseerd. Opeens hoorden we een geraas van naderende zeehonden achter ons.

De dieren bleven op een afstand naar ons kijken en deden verder niets.

Kwelder Schier

56. De kwelder van Schier

Het kweldergebied van Schiermonnikoog is afgesloten van 15 mei tot 15 juli vanwege het broedseizoen.

Op de kwelder van Schiermonnikoog broeden net als op de Boschplaat en de kwelders van Ameland tal van vogelsoorten, waaronder zilvermeeuwen, en een grote kolonie lepelaars.

De 4^e slenk is bij hoogwater tot aan het Noordzeestrand voor kanoërs bevaarbaar.

HVP oostpunt Schier

57. HoogwaterVluchtPlaats oostpunt Schiermonnikoog

De oostpunt van Schier is geen art.20gebied, maar er verblijven tijdens hoogwater vaak grote groepen vogels die je op grond van de natuurbeschermingswet toch niet mag verstoren.

De boeien liggen vlak naast de oever, maar de geul is daar breed en diep en varen op grotere afstand van de HVP is goed mogelijk, dus houd rond hoogwater genoeg afstand tot oever om de vogels niet te verstoren.

Het Wad rond de Rottums

58. art.20gebieden op het Wad rond de Rottums

De westzijde van Simonszand is niet toegankelijk van 15 mei tot 1 september, het oostelijke deel is verboden gebied van 3 uur voor tot 3 uur na hoogwater.

Het gebied rond de Rottums is tussen 15 mei en 1 september niet toegankelijk.

Rottumeroog, Rottumerplaat en de Zuiderduintjes zijn het hele jaar door gesloten en alleen met excursies van SBB te bezoeken.

Rottumeroog en Rottumerplaat worden tijdens het seizoen bemand door vogelwachters.

Simonszand

Zeehonden op de hoge westoever tegenover Schier

59. Simonszand

Simonszand is een vaste stek voor enige honderden zeehonden tegenover de oostpunt van Schier.

In het seizoen brengt de Balgexpress toeristen naar de oostpunt om zeehondjes te kijken.

Simonszand en de platen ten westen zijn foerageer- en broedgebied en HVP.

Bij storm kan Simonszand overspoeld worden.

Simonszand wordt genoemd als mogelijk pilot voor het AVW, maar monitoring is vermoedelijk een probleem.

Rottumeroog

60. Rottumeroog

SBB houdt elk jaar een aantal excursies naar Rottumeroog, maar na de storm op 5 december 2013 is zoveel welgeslagen dat het onderkomen voor de vogelwachters is weggehaald. Er wordt een tijdelijke behuizing neergezet zodat in het najaar de excursies toch door kunnen gaan.

Rottumeroog, Rottumerplaat en ten zuiden ervan Boschwad en de Zuiderduintjes vormen een groot art.20 gebied t.b.v. vele vogelsoorten en de zeehonden en is daarom niet tot beperkt toegankelijk.

Doorgang via Zuid-Oost Lauwers is lastig vanwege de verschillen de wantijen en omdat uitwijken naar de haven van Noordpolder-zijl beperkt is door dichtslibben van de geul en de haven.

Foeragerende vogels bij Noordpolderzijl

61. Foeragerende vogels bij Noordpolderzijl

Noordpolderzijl is de uitvalsbasis voor het wad ten oosten van Schier en de geul naar de haven is één van de mooiste routes naar een haven vanwege de vele, ook tijdens hoogwater foeragerende en rustende vogels.

Op weg naar de moeilijk bereikbare haven van noordpolderzijl

62. Op weg naar de moeilijk bereikbare haven van noordpolderzijl

Het grote nadeel van Noordpolderzijl is het dicht-slibben van de haven, zo sterk dat het zelfs voor kanoërs alleen enkele uren rond hoogwater bevaarbaar is.

Dollard

63. art.20gebieden in de Dollard

Tussen Eemshaven en Termunterzijl zijn geen art.20 gebieden, wel zijn er zone1-gebieden langs de Duitse oever.

Langs de Ems bij Petkum in Duitsland is nog een vogel-reservaat met o.a. een broedkolonie van kluten op de noordoever.

Punt van Reide is het meest oostelijke art.20gebied in Nederland en is broedgebied o.a. voor kluten en visdiefjes en werp- en rustplek voor zeehonden.

Een deel is het hele jaar afgesloten, een deel alleen van 15 mei tot 1 september.

In het seizoen wordt er een kijkmuur geplaatst van waar zonder verstoring de broedende vogels en de zeehonden zijn te zien.

vogels bij Nieuw Statenzijl

64. vogels bij Nieuwe Statenzijl

De Dollard is voor vogels een belangrijk fourageergebied dat bij laagwater grotendeels droogvalt.

Ganzen zijn er in duizenden en in de zoutwater-rietlanden broedt de Grauwe Kiekendief en het baardmannetje.

Er staat aan het eind van het oostelijke rietveld een hoge vogelkijkhut met uitzicht op de Dollard (van waar deze foto is gemaakt).

65. Recreatie en natuur vinden elkaar in een goede balans, maar hoe zit het met de natuur en economische belangen?

Veel vogelsoorten zijn zo afhankelijk van een rijke en rustige Waddenzee dat zij serieus in hun voortbestaan worden bedreigd als de Waddenzee niet meer kan dienen als voedselbron, broedgebied en rustgebied.

Om dat in stand te houden moet er een optimale afstemming zijn tussen natuur en recreatie en moeten economische activiteiten zoveel mogelijk geweerd worden. De natuur van de Waddenzee is kwetsbaar en kan niet “even” opzij gezet worden voor kortstondig economisch gewin; wat weg is, is weg en komt niet of maar moeizaam terug. De natuur kan zijn adem maar kort inhouden en is snel gestikt.

De Waddenzee: een eldorado voor mens en dier

Mits de afstemming tussen natuur en mens door dynamische zonering goed gaat.

Op wadkanovaren.nl kunt u de actuele informatie over de toegankelijkheid voor gebieden op het Wad direct vinden

66. De Waddenzee: een eldorado voor mens en dier

Dankzij een goede afstemming tussen natuur en mens o.a. door dynamische zonering en naleving van AVW en de Erecode kan dit zo blijven.

Op wadkanovaren.nl en mogelijk ook op nautin.nl is de wekelijks bijgewerkte informatie over de toegankelijkheid voor gebieden op het Wad direct vinden.

Literatuur op internet:

http://www.waddenacademie.nl/fileadmin/inhoud/pdf/01-Waddenacademie/presentatiessymposium/Inauguratie_2-12_olff.pdf